

MTA Meteorológiai Tudományos Bizottság

Elnök: Bartholy Judit, Titkár: Lakatos Mónika Tagok: Anda Angéla, Bozó László, Czelnai Rudolf, Faragó Tibor, Gelencsér András, Geresdi István, Haszpra László, Horváth Ákos, Horváth László, Major György, Mészáros Ernő, Mészáros Róbert, Mika János, Radics Kornélia, Szintai Balázs, Unger János, Weidinger Tamás, Ferenczi Zita, Barcza Zoltán, Szalai Sándor, Tar Károly

Emlékeztető

Időpont: 2019. március 1. (péntek), 11.00 óra.

Helyszín: az Országos Meteorológiai Szolgálat tanácsterme

Budapest II., Kitaibel Pál utca 1. I. emelet

Jelen vannak: Bartholy Judit, Lakatos Mónika, Weidinger Tamás, Bozó László, Major György, Haszpra László, Mészáros Róbert, Szalai Sándor, Barcza Zoltán, Radics Kornélia, Mészáros Róbert, Tar Károly, Horváth László

Kimentését kérte: Anda Angéla, Ferenczi Zita, Mika János, Faragó Tibor

Javasolt napirend:

1. 45. Meteorológiai Tudományos Napok
2. Doktori iskola ügyei
3. MTA helyzete
4. egyéb

Az ülés napirendjét az Elnök javaslatára a Bizottság egyhangúan, változtatás nélkül elfogadta

Az egyes napirendi pontok összefoglalója:

1. Bartholy Judit ismertette a Bizottság levelező listájára előzőleg érkezett javaslatokat (Melléklet). Ezekre reagálva először a 2020-as MTN témájával kapcsolatban Mészáros Róbert ismertette a Radics Kornéliával egyetértésben felvázolt koncepciót, miszerint az évfordulók jegyében egy-egy áttekintő előadás lenne az OMSZ, illetve az ELTE Meteorológia Tanszék történetéről, a többi előadás pedig az aktuális kutatásokról szólna, ezek adnák a tudományos jelleget, s egyben kapcsolódási pontot jelenthetnek más intézményekhez. Poszterek bemutatására is lesz lehetőség. A bizottság ismételt szavazással megerősítette a 46. MTN témáját: az OMSZ 150 éves és az ELTE Meteorológiai Tanszék 75 éves fennállása.
2. Radics Kornélia elővezette javaslatát az idej, a 45. Meteorológiai Tudományos Napokra. Mivel a nyílt adatpolitika a küszöbön van az OMSZ-nál is, az idej téma előadásait a „meteorológiai adat” köré lehetne szervezni. Az WMO gyökeres átalakításon megy át, a reformokat a júniusi kongresszus fogja majd megszavazni, lehet, hogy a GAW már nem fog létezni a jelenlegi formájában, így az előzetes témajavaslat (email-es) elveszti aktualitását.
3. Horváth László javasolta, hogy ha nem tudunk tematikus MTN-t kiállítani, időnként lehetne nem tematikus év, amikor az aktuális kutatások eredményeiről szólna az akadémiai napok.
4. Major György témajavaslat: a WMO tudományos programja mennyiben segítette a meteorológiát, mint tudományt a fejlődésben.

5. Lakatos Mónika jelezte, hogy Putsay Mária közlése szerint a „Műhold-meteorológia” téma, amit eredetileg az idei tudományos napokra javasoltunk, 2022-ben vagy 2023-ban lenne ideális, mivel akkor már fenn lesz a következő generációs METEOSAT, ez új adatokat, új információtartalmat jelent.
6. A hozzászólások alapján a bizottság egyetértett abban, hogy az idei MTN-re az öt albizottság mindegyike megtölt egy-egy blokkot előadásokkal, ez blokkonként 4 előadást jelent. Ezeken felül a nyitó szekció hosszabb előadásaira kell javaslatot tenni. Az „adatokra”, a keletkezésükre, a minőségre, használatukra kellene az egyes blokkokban koncentrálni. A tervezett menetrend szerint május elejére elő kell állni az előzetes programnak. Felelősök: albizottsági elnökök és titkárok. A programot a május közepére tervezett MTB ülés elé kell tární.
7. A doktori iskola ügyei napirendi pontban Bartholy Judit (2018 márciusától a Földtudományi Doktori iskola vezetője) arról számolt be, hogy a doktori hallgatók kutatásaihoz szükséges dologi költségek drámaian csökkentek, a Természettudományi Kar anyagi nehézségei miatt a doktori iskolák finanszírozása lehetetlenné vált, a karok finanszírozása nem differenciált. A TTK-t komolyan érintette a leépítési hullám, számos professzort a nyugdíjazási korhatár előtt elküldtek nyugállományba, sok éve az anyagi gondok miatt kevesebb az egyetemi tanári kinevezés, mely a doktori iskolák bedőlését is eredményezheti. A „meteorológia” szakma tudományos jövőjét veszély fenyegeti, kevés a doktori fokozattal rendelkező kolléga, forszírozni kellene, hogy minél többen szerezzenek tudományos fokozatot. A 120 000 Ft-os tandíj az OMSZ költségvetését vélhetően nem terhelné lényesen. Erre a felvetésre Radics Kornélia jelezte, hogy bár a tandíj átvállalása nem okoz problémát az OMSZ számára, a jelentős létszámléépítés után a munkaköri feladatok csökkentése nem reális. Így kevesen vállalják a doktori képzéssel járó elfoglaltságot. Felmerült, hogy a publikációs tevékenység premizálása is lendítene a tudományos előmenetelen. Az OMSZ elnök jelezte, hogy ez MMT feladat lehet, nincs mód az OMSZ költségvetéséből ilyen címen juttatást adni.
8. Bozó László ismertette az MTA helyzetét a finanszírozás kérdését tekintve, ami körül még mindig sok a bizonytalanság, írott anyag nincs az ITM részéről, a támogatás nehézkesen érkezik, a vita nem zárult le, március 7-ig le kell tenni a koncepciót, mert akkor lesz kormányülés. Az Akadémia koncepcióját a Költségvetési törvénnyel összhangba kellene hozni. A kutatóhálózatot és a köztestületet szét kellene választani, a kutatóintézetek önálló jogi személyek lennének. Lovász László azt nyilatkozta, hogy hozzájárul a leválasztáshoz, ha egyben tartják a kutatóintézeti hálózatot.
9. Az egyebeknél Lakatos Mónika Faragó Tibor kérdését tolmácsolta, aki a Siófoki Observatórium melletti építkezés állapotáról érdeklődött, ezzel kapcsolatban ugyanis az MTB állást foglalt MTA MTB 2017/1: „ az MTA MTB állásfoglalása a meteorológiai mérőhelyek környezettének védelméről” címmel. Radics Kornélia nem tudott pozitív fejleményről beszámolni.

készítette: Lakatos Mónika, titkár

Budapest, 2019. március 4.

Melléklet

Az ülést megelőző MTN témajavaslatokkal kapcsolatos email-es hozzászólások

Geresdi István: Az nem teljesen világos, hogy a **150 éves és a 75 éves évfordulók** kapcsán milyen tudományos előadásokat lehetne tartani. Nem vagyok az ellen, hogy emlékezzünk meg az évfordulókról, de azt nem látom, hogy a tudományos előadásokat hogyan lehetne hozzárendelni ezekhez az évfordulókhöz, és ezek **mennyire lennének más tematikájúak** mint az elmúlt években elhangzottak.

A műhold-meteorológiai **MetNapokra a legideálisabb év 2022, vagy 2023 lenne.** Akkor már fenn lesz a következő generációs Meteosat. Új adatok, új információtartalom...

Haszpra László:

Ha már évforduló: idén ünnepli a WMO a Global Atmosphere Watch (**GAW**) program létrehozásának **30. évfordulóját.**

Található-e még annyi előadó a GAW (csapadékkémia, reaktív gázok, üvegházhatású gázok, aeroszol, sztratoszférikus ózon, sugárzás) és a kapcsolódó területeken (pl. éghajlati, környezeti, egészségügyi hatások, kapcsolódó mérőhálózatok [EMEP, ICOS stb.]), akikkel kiállítható a szokásos 20-25 előadásból álló program?

Faragó Tibor:

* a témakör fő tudományos vetülete az, hogy mit és milyen módon kell mérni, ill. a minél pontosabb és finomabb felbontású mérési adatok jelentik azt az alapot, amire minden feltáró, elemző stb. vizsgálat épül. Ezért is kulcsfontosságú a WMO megfigy. alaprendszer (is)

* nyilván fontos K+F terület a meteo. mérés technika fejlődése is ..

* ha nincs a korai EMEP (és elődje), akkor nem lett volna meg a „kén-probléma” feltárása és elsősre az 1979. évi LRTAP-egyezmény .. stb.

* a GAW mellett tágabb kontextusban célszerű lehet kitérni nemcsak a közvetlenül meteo. vonatkozású korábbi és újabb keletű megfigyelésekre (GAPR, GATE .. GO3OS .. BAPMON .. GCOS ..), hanem arra is, hogy GAW milyen szorosan kapcsolódik a tágabb környezeti ügyekhez: GEMS, GEOSS ..

A Charney-jelentésre jómagam is utaltam*:

What was known and also the remaining knowledge gap concerning the cycles of the greenhouse gases (GHGs) and the effects of their increasing atmospheric concentrations were summarized *inter alia* in the Charney report (1979) and at international level, by the (first) World Climate Conference (WMO, 1979).

Kissé meglepő, hogy az 1979. évi Világkonf. állásfoglalása nem említődik .. Ha **más évfordulókat** keresel GAW mellett: az 1979 CLRTAP legátfogóbb Göteborgi Jegyzőkönyve is ilyen (1999), a légköri kibocsátásokra is (bár alig) hivatkozó Bázeli Egyezmény (1989) a veszélyes hulladékok égetése miatt ..

Horváth László:

Igen, Tibor már feszegeti a téma határát, szerintem ha a **környezetvédelmi politikával kiegészítjük** H. Laci javaslatát, akkor már esetleg össze lehetne hozni egy másfél napos programot. Az más kérdés, hogy a környezetvédelmi politika nem tudomány (a szó klasszikus értelmében), viszont tudományos alapokon nyugszik.

Tar Károly

Támogatom Haszpra Laci javaslatát. Ha nem jönne össze a kívánt számú előadás, akkor **javasolnék minimum hármat az üvegház-mentes energiatermelésről a légköri energiák vonatkozásában**. Globális, európai és mindenképpen hazai helyzetelemzésre gondolok, az itthoni trendek (napenergia +, szélenergia -, vízenergia 0?) és a kutatás kapcsolatának felvázolásával, valamint az így "ki nem bocsátott" üvegház-gázok mennyiségének becslésével.

Mika János

Csatlakozom a levegőkörnyezeti mérések és tudományos alapú szakpolitikák javaslatához.

Mivel a műholdmeteorológiai így legalább két évet csúszik és mivel nem a levegőkémiai célú távérzékelés lesz a fókuszban akkor sem, javaslom, hogy legyen **1-3 előadás a GAW céljait erősítő műholdas alkalmazásokról** is.

Faragó Tibor

MTN-témához hozzászóltam, ha végül a H.Laci által felvetett téma mellett dönt az MTB és a tágabb megközelítés lehetséges (GAW és más meteo. rendszerek + tud. és pol. jelentőségük + környezeti megfigyelő rendszerekkel a kapcsolat pl. GEOS), **akkor készséggel segíték a konkrét programtervezetben** is).

Sejtem mit takar a javasolt MTA-témakör, kevésbé azt, hogy a doktori iskolák témája mire vonatkozik (egynek vagyok alapító tagja: ELTE-TTK Környezettudományi ..).

Van egy plusz felvetésem is: ha Ákos és/vagy Nelly ott van, akkor a **siófoki obsz. témában** van fejlemény (**erről anno állást foglalt az MTB és az MTA-elnökség is**): egy új törvény (Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről) Ákossal leveleztem erről .. de még mindig van kockázat, mert nem világos, hogy a vonatkozó Krm-rendeletet ki és mikor viszi a Krm elé .. Részletek alább.